

Ομιλία του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Νίκου Χριστοδουλίδη

Πρόεδρος της Δημοκρατίας: Υπάρχει ενδιαφέρον από ενεργειακούς κολοσσούς για δραστηριοποίησή τους σε περισσότερα οικόπεδα εντός της κυπριακής ΑΟΖ

Με ιδιαίτερη χαρά συμμετέχω και φέτος μαζί με τον Υπουργό Ενέργειας στο Ενεργειακό Συμπόσιο. Ένα Διεθνές Συνέδριο, το οποίο δεν επικεντρώνεται μόνο στα της Κύπρου, αφού στα θέματα της ενέργειας πρέπει να δούμε και τη μεγάλη περιφερειακή εικόνα. Ένα συνέδριο, το οποίο έχει καταστεί πλέον ένας καταξιωμένος θεσμός για συζήτηση των ενεργειακών και όχι μόνο θεμάτων. Μάλιστα, το φετινό συνέδριο πραγματοποιείται σε μια περίοδο που ο διεθνής ενεργειακός χάρτης αλλάζει ραγδαία και θεωρώ πολύ εύστοχο και τον τίτλο του φετινού Συμποσίου. Είναι ώρα έργων για την ενέργεια, τόσο όσον αφορά στο διεθνές επίπεδο, αλλά και εσωτερικά. Ο κόσμος αναμένει πλέον έργα και όχι άλλα λόγια.

Σε μια περίοδο γεωπολιτικών ανακατατάξεων και προκλήσεων, τις οποίες βιώνουμε, η δική μας προτεραιότητα ως Κυπριακή Δημοκρατία, ως Κυβέρνηση, επικεντρώνεται σε δύο στόχους.

Πρώτον, να διασφαλίσουμε επάρκεια στο ηλεκτρικό σύστημα και δεύτερον, προσιτές τιμές, ηλεκτρισμό για τα νοικοκυριά και φυσικά για τις επιχειρήσεις μας. Επιχειρούμε να πετύχουμε αυτούς τους δύο στόχους, έχοντας τρεις βασικούς πυλώνες όσον αφορά στην ενεργειακή στρατηγική της χώρας μας.

Η πρώτη αφορά τη διεύθυνση περισσότερων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στο ενεργειακό μείγμα της χώρας μας. Είμαστε σε ένα ποσοστό, το οποίο έχει αυξηθεί από την ημέρα που αναλάβαμε τη διακυβέρνηση του τόπου, αλλά θέλουμε να το αυξήσουμε σαφώς περισσότερο. Αναμένω από την Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ) να κινηθεί ακόμη πιο γρήγορα, γιατί έχει σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει σε αυτό.

Ο δεύτερος πυλώνας αφορά στην αξιοποίηση επιπέδους των κοιτασμάτων εντός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) της Κυπριακής Δημοκρατίας. Θυμίζω εδώ ότι η πρώτη ανακάλυψη ήταν 2011, είμαστε στο 2025 και δεν έγινε αξιοποίηση των κοιτασμάτων εντός της ΑΟΖ.

Και τρίτον, οι διασυνδέσεις φυσικά, που είναι ένας στόχος και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), κάτι που εμείς ως ένα ενεργειακά απομονωμένο νησί έχουμε ως βασική προτεραιότητα.

Άρα, αυτοί οι τρεις πυλώνες είναι αυτοί που αξιοποιούμε, για να πετύχουμε τους δύο στόχους που προανέφερα, την επάρκεια και τις προσιτές τιμές ηλεκτρισμού.

Θα αναφερθώ και στους τρεις πυλώνες σήμερα, αλλά θα δώσω ιδιαίτερη έμφαση στον πρώτο πυλώνα που αφορά τις ΑΠΕ. Όσον αφορά στον πρώτο πυλώνα, αυτό εξαρτάται αποκλειστικά από εμάς. Οι άλλοι δύο πυλώνες, η αξιοποίηση των

κοιτασμάτων και οι διασυνδέσεις φυσικά εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από εμάς, αλλά όχι αποκλειστικά από εμάς.

Σε αυτό το πλαίσιο, βασικός στόχος της ενεργειακής μας στρατηγικής αποτελεί η βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των σχετικών συστημάτων, η δημιουργία σύγχρονων υποδομών και η αναβάθμιση, επέκταση και ψηφιοποίηση του δικτύου μεταφοράς και διανομής. Και προς επίτευξη αυτού του στόχου αξιοποιούμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της χώρας μας.

Πρώτον, τα επιβεβαιωμένα κοιτάσματα φυσικού αερίου εντός της ΑΟΖ, το εξαιρετικό δυναμικό που έχουμε για ανάπτυξη ΑΠΕ, το ευνοϊκό περιβάλλον για επενδύσεις και φυσικά τη στρατηγική γεωγραφική μας θέση που αναπόφευκτα μάς καθιστά κόμβο συνδεσιμότητας, ενεργειακής διασύνδεσης μεταξύ Ανατολής και Δύσης.

Λαμβάνοντας αυτά τα δεδομένα υπόψη, προχωρούμε με συγκεκριμένο σχέδιο, όπως σας προανέφερα, στους τρεις πυλώνες με βραχυπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα, ώστε ο μετασχηματισμός, η μετεξέλιξη αν θέλετε του ενεργειακού μοντέλου, να προχωρήσει με κοινωνική δικαιοσύνη, οικονομικό ορθολογισμό και φυσικά υπευθυνότητα, γιατί βλέπετε τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε όσον αφορά στην οικονομική διάσταση στα θέματα της ενέργειας, και φυσικά αξιοποιώντας την τεχνολογία.

Και σε αυτήν τη μεγάλη προσπάθεια λαμβάνουμε υπόψη φυσικά και τις προκλήσεις που ήδη βιώνουμε με την κλιματική αλλαγή και την ανάγκη για πράσινη μετάβαση. Και θέλω να αναφερθώ στην πράσινη μετάβαση, γιατί συμμετέχοντας σε διάφορες συζητήσεις στην ΕΕ από το 2023 –για 12 χρόνια τώρα– οφείλω να πω δημόσια ότι η εκλογή του Αμερικανού Προέδρου έχει αλλάξει και τη συζήτηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο για το πόσο γρήγορα να κινηθούμε στην πράσινη μετάβαση. Γιατί η πράσινη μετάβαση αγγίζει την ανταγωνιστικότητα κυρίως των επιχειρήσεων, έναν τομέα που ως ΕΕ είμαστε πίσω. Ένας τομέας που ως ΕΕ πρέπει να κάνουμε πολύ περισσότερα. Είναι ένας από τους βασικούς μας στόχους για την Προεδρία που ξεκινά σε περίπου 40 μέρες, και βλέπω και μέσα από τις συζητήσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ναι, να προχωρήσουμε με την πράσινη μετάβαση, όχι όμως εις βάρος της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ και ενδεχομένως να ξαναδούμε πόσο γρήγορα μπορούμε να πετύχουμε τους στόχους που θέλουμε ως ΕΕ σε σχέση με την πράσινη μετάβαση. Βάλαμε κάποια χρονοδιαγράμματα που εκ των πραγμάτων δεν είναι εφικτό να υλοποιηθούν. Πριν 5 χρόνια, και εδώ μεταφέρω προσωπική εμπειρία, οι συζητήσεις στην ΕΕ δεν θεωρούσαν την πυρηνική ενέργεια ως μια επιλογή, ενώ βλέπω σήμερα στη συζήτηση στην ΕΕ να βλέπουν την πυρηνική ενέργεια όπως έχει αναπτυχθεί, λαμβάνοντας υπόψη, αξιοποιώντας και την τεχνολογία, να είναι μια επιλογή για κράτη μέλη της ΕΕ.

Πηγαίνοντας στην πράσινη μετάβαση και στις προκλήσεις, μέσα από αυτή τη συλλογιστική ως Κυβέρνηση, αλλά και με στόχο να θωρακίσουμε άμεσα –αυτή ήταν η πρώτη μας προτεραιότητα– τους ευάλωτους συμπατριώτες μας, λάβαμε στοχευμένα μέτρα από την αρχή για τη μείωση του κόστους ενέργειας και τη στήριξη των ευάλωτων νοικοκυριών, δίνοντας έμφαση στους χαμηλοσυνταξιούχους, στους λήπτες επιδομάτων και στις μονογονεϊκές οικογένειες. Την ίδια στιγμή, για να μη μείνει κανείς πίσω σε αυτήν τη μεγάλη προσπάθεια, προκηρύξαμε το Σχέδιο «Φωτοβολταϊκά για Όλους», το οποίο

επιτρέπει την εγκατάσταση ΑΠΕ χωρίς προκαταβολή και αποπληρωμή μέσω του λογαριασμού του ηλεκτρισμού. Στο πλαίσιο του εν λόγω Σχεδίου έχουν υποβληθεί περίπου 8,5 χιλιάδες αιτήσεις μέχρι σήμερα, από τις οποίες 4 χιλιάδες κατοικίες έχουν ήδη υλοποιήσει τη σχετική διαδικασία στην ολότητά τους. Παράλληλα –είναι κάτι που αποφασίσαμε στο πλαίσιο της φορολογικής μεταρρύθμισης της χώρας–, δίνουμε κίνητρα σε νοικοκυριά για πράσινες επενδύσεις.

Την ίδια στιγμή, το πιλοτικό έργο που έχουμε ανακοινώσει, που έχουμε αναπτύξει, που ήδη υλοποιούμε, για να καταστεί η Τηλλυρία η πρώτη ενεργειακή Κοινότητα, η πρώτη πράσινη Κοινότητα της χώρας μας, με αυτόν τον δρόμο ανοίγουμε στην πράξη τον δρόμο για ενεργειακές Κοινότητες στην Κύπρο, ένα μοντέλο που επιτρέπει στους πολίτες, στις κοινότητες και στους Δήμους να παράγουν και να μοιράζονται καθαρή ενέργεια. Μάλιστα το Κέντρο Εξυπηρέτησης του Πολίτη που εγκαινιάσαμε πρόσφατα υποστηρίζει ήδη όσους επιθυμούν να συμμετάσχουν στις Ενεργειακές Κοινότητες και στις Κοινότητες ΑΠΕ. Από το 2026 η εμπειρία του συγκεκριμένου πιλοτικού έργου που κάναμε και υλοποιούμε στην Τηλλυρία θα μετατραπεί σε πολιτική για όλη τη χώρα.

Προς επίτευξη των στόχων μας σε σχέση με αυτή την προοπτική που αναφέρεται στις ΑΠΕ, αξιοποιούμε πλήρως τα διαθέσιμα ευρωπαϊκά κονδύλια, για να στηρίξουμε επενδύσεις σε έργα ενεργειακής απόδοσης και ΑΠΕ, ενώ παράλληλα δημιουργούμε και ένα ελκυστικό περιβάλλον, επενδυτικό περιβάλλον με στοχευμένα φορολογικά και πολεοδομικά κίνητρα για πράσινες επενδύσεις που αφορούν την επιχειρηματική κοινότητα.

Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και η λειτουργία, με την πρόσφατη απόφαση, της ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρισμού, η οποία τέθηκε σε λειτουργία στις 2 Οκτωβρίου 2025. Μέσα από την ανταγωνιστική αγορά, το μείγμα της συμβατικής ηλεκτροπαραγωγής και της παραγωγής που προέρχεται από ΑΠΕ αξιοποιούνται προς όφελος των καταναλωτών. Πρόκειται για μια σημαντική εξέλιξη, μια σημαντική μεταρρύθμιση, η οποία δυστυχώς, πρέπει να το πούμε, καθυστέρησε αδικαιολόγητα, και η οποία δημιουργεί για πρώτη φορά πραγματική δυνατότητα επιλογής προμηθευτή για τους καταναλωτές –ο ανταγωνισμός είναι πάντα προς όφελος και εσάς, αλλά και των καταναλωτών– και η οποία μακροπρόθεσμα θα συμβάλει και στη μείωση του κόστους ηλεκτρισμού και στη διαμόρφωση μιας αγοράς, η οποία θα είναι πιο διαφανής, πιο ευέλικτη και δικαιότερη για τον καταναλωτή.

Η επίτευξη αυτού του στόχου, της μετάβασης σε ένα νέο, βελτιωμένο ενεργειακό μείγμα, προϋποθέτει επίσης υποδομές που μπορούν να στηρίξουν την παραγωγή, τη μεταφορά και την αποθήκευση της ενέργειας με ασφάλεια και αξιοπιστία. Για αυτό προχωρούμε σε αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των δικτύων, ώστε η χώρα μας να διαθέτει την υποδομή που χρειάζεται για υψηλή, αυξημένη διείσδυση των ΑΠΕ.

Πρέπει να σας πω δημόσια ότι δεν είμαι ικανοποιημένος σε μια χώρα όπως την Κύπρο, με 350 από τις 365 μέρες ηλιοφάνειας και η διείσδυση των ΑΠΕ στο ενεργειακό μας μείγμα να ξεπερνά το 23%. Υπάρχει αύξηση, αλλά δεν είμαι καθόλου ικανοποιημένος με το ποσοστό, ότι είμαστε μόνο στο 23%. Συζητώ με συναδέλφους μου από τη Βόρεια Ευρώπη, όπου ο ήλιος στις χώρες και το ενεργειακό τους μείγμα να είναι σαφώς υψηλότερο. Με χρηματοδότηση λοιπόν

από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, ύψους 114 εκατομμυρίων ευρώ, προχωρούμε στην αναβάθμιση και την αυτοματοποίηση των δικτύων μεταφοράς και διανομής. Είναι ένα έργο που για πρώτη φορά θα εξοπλίσει τη χώρα μας με σύγχρονο τεχνικό δίκτυο, ικανό να υποστηρίξει την αυξημένη διείσδυση ΑΠΕ. Με αυτόν τον τρόπο, την ίδια στιγμή, ενισχύουμε την ενεργειακή μας ασφάλεια και μειώνουμε σταδιακά την εξάρτησή μας από εισαγόμενα ρυπαρόνα καύσιμα.

Ταυτόχρονα, η αποθήκευση ενέργειας αποτελεί και το κλειδί για τη μείωση στο ελάχιστο των περικοπών πράσινης ενέργειας, την αξιοποίηση στο μέγιστο της παραγωγής από ΑΠΕ και φυσικά τη μείωση του ενεργειακού κόστους. Και ακριβώς μέσα από αυτή τη συλλογιστική, φέτος προχωρήσαμε και με την προκήρυξη Σχεδίου Χορηγιών για Συστήματα Αποθήκευσης Ενέργειας σε συνδυασμό με έργα ανανεώσιμων πηγών και την προώθηση της εγκατάστασης κεντρικού συστήματος αποθήκευσης από τον Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου, ενώ σχεδιάζουμε και εξειδικευμένα σχέδια αποθήκευσης που αφορούν κατοικίες και επιχειρήσεις.

Δημιουργούμε, εργαζόμαστε για να δημιουργήσουμε μέσα από μια ολιστική προσέγγιση τις προϋποθέσεις, όχι μόνο για να καλύψουμε τις σημερινές ανάγκες, αλλά και για να διασφαλίσουμε ότι η χώρα μας θα διαθέτει ένα σύγχρονο, ολοκληρωμένο ενεργειακό σύστημα, ικανό να στηρίξει την ανάπτυξη που θέλουμε, την καινοτομία, την ενεργειακή ασφάλεια των επόμενων δεκαετιών.

Όσον αφορά στον δεύτερο πυλώνα της στρατηγικής μας που αφορά στην αξιοποίηση των υδρογονανθράκων στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας, τον τελευταίο χρόνο είχαμε σημαντικές εξελίξεις με την ανακάλυψη του κοιτάσματος «Πήγασος» που βρίσκεται στο τεμάχιο 10 της ΑΟΖ, που ανεβάζει τις συνολικές εκτιμώμενες ποσότητες σε περίπου 20 τρισεκατομμύρια κυβικά πόδια. Σε συνεργασία με τους αδειούχους, προχωρούμε τάχιστα στο επόμενο βήμα που αφορά τον σχεδιασμό και ανάπτυξη των κοιτασμάτων και στο «Αφροδίτη» και στο «Κρόνος», με στόχο την τελική επενδυτική απόφαση το 2026 και σύμφωνα με αυτά που μας έχουν μεταφέρει οι αδειούχοι, τουλάχιστον για το «Κρόνος», ο στόχος είναι το 2027, επαναλαμβάνω, να έχουμε το πρώτο φυσικό αέριο από το «Κρόνος» για εξαγωγή στην Ευρώπη.

Είναι επίσης σημαντικό, σε αυτόν τον δεύτερο πυλώνα, ότι έχουμε ενδιαφέρον από ενεργειακούς κολοσσούς για περισσότερα οικόπεδα, για την παραχώρηση οικοπέδων εντός της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας. Είναι κάτι που συζητούμε, και θεωρώ σύντομα θα λάβουμε αποφάσεις, ενώ σε σχέση με τους ενεργειακούς σχεδιασμούς, την επόμενη εβδομάδα, στις 26 Νοεμβρίου 2025, θα μεταβώ στον Λίβανο αποκλειστικά για συζητήσεις που άπτονται των ενεργειακών μας σχεδιασμών. Μπαίνουμε δηλαδή πλέον στο στάδιο της πραγματικής αξιοποίησης που, ανάμεσα σε άλλα, ενισχύει και τη διεθνή εικόνα της χώρας μας, προσελκύει επενδύσεις, ενδυναμώνει τις περιφερειακές συνεργασίες και όχι μόνο, και δύναται –αυτό είναι ένα άλλο μεγάλο στοίχημα που οφείλουμε να αξιοποιήσουμε– να συνδεθούν οι ενεργειακοί σχεδιασμοί, οι εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο με τον ευρύτερο σχεδιασμό της Ευρώπης, κάτι που απασχολεί την ΕΕ. Ακόμη και τόσα χρόνια μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία, η Ευρώπη δεν έχει πλήρως απεξαρτηθεί ενεργειακά από τρίτες χώρες. Άρα, υπάρχει προοπτική η Ανατολική Μεσόγειος να λειτουργήσει και ως ένας εναλλακτικός ενεργειακός διάδρομος για την Ευρώπη. Σε

μια εποχή λοιπόν, όπου η ενέργεια καθορίζει συμμαχίες, συνεργασίες, ισορροπίες και στρατηγικές επιλογές, η χώρα μας, αξιοποιώντας τα χαρακτηριστικά της που προανέφερα, επιχειρεί στην πράξη και όχι στα λόγια να βρισκόμαστε με αυτούς που προσφέρουν λύσεις και όχι με αυτούς που δημιουργούν τα προβλήματα. Και θεωρώ ότι η συμμετοχή μας πριν δύο εβδομάδες στην Αθήνα στον 3+1 σχηματισμό, Κύπρος, Ελλάδα, Ισραήλ, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ), επιβεβαιώνει αυτήν την προοπτική. Η Κύπρος είναι μέρος των ενεργειακών λύσεων τόσο για την ενεργειακή ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο, αλλά όπως προανέφερα, είναι ένας μεγάλος στόχος να ταυτίσεις τα συμφέροντά σου με τα συμφέροντα ισχυρών κρατών, να λειτουργήσουμε ως εναλλακτικός ενεργειακός διάδρομος για την Ευρώπη. Και θεωρώ αν οι εκτιμήσεις των αδειούχων για το 2027 σε σχέση με τον Κρόνο η εξαγωγή στην Ευρώπη θα είναι μια σημαντική εξέλιξη που θα βάλει στην πράξη τη χώρα μας στον ενεργειακό χάρτη της Ευρώπης. Σε αυτό το πλαίσιο, η συνεργασία μας με την Ελλάδα είναι μια σταθερή στρατηγική επιλογή και σε πλήρη συνεννόηση με τον Έλληνα Πρωθυπουργό λήφθηκε και η πρόσφατη απόφαση.

Και έρχομαι στον τρίτο πυλώνα της στρατηγικής μας που είναι οι διασυνδέσεις. Να προχωρήσουμε στην επικαιροποίηση των οικονομικών και τεχνικών παραμέτρων του έργου της ηλεκτρικής διασύνδεσης. Ένα κρίσιμο έργο για τη διασύνδεσή μας στο ευρωπαϊκό ενεργειακό δίκτυο και για την κάλυψη των μακροπρόθεσμων αναγκών ασφάλειας εφοδιασμού. Η θέση μας είναι ξεκάθαρη σε σχέση με την ενεργειακή διασύνδεση, ενώ την ίδια στιγμή να αναφέρω ότι συζητούμε για τέτοιου είδους ηλεκτρικές διασυνδέσεις και με άλλα γειτονικά κράτη.

Η ενεργειακή μετάβαση απαιτεί συνέπεια, απαιτεί συνεργασία, απαιτεί σχέδιο. Σίγουρα υπάρχουν δυσκολίες, προκύπτουν προκλήσεις. Υπάρχουν πολλά που εδώ και χρόνια έπρεπε να είχαν γίνει. Όμως είμαστε αποφασισμένοι να προχωρήσουμε με ρεαλισμό, με ευθύνη, βήμα προς βήμα, με γνώμονα το συμφέρον του τόπου, του Κύπριου πολίτη και των επιχειρήσεων μας. Και με ξεκάθαρο πλάνο και σχεδιασμό, μίλησα προηγουμένως, ανέπτυξα τους τρεις πυλώνες της στρατηγικής μας, στοχεύουμε με εμπιστοσύνη στις δυνατότητες της χώρας μας, με συνεργασίες, με συμμαχίες με τους εταίρους μας, συνεχίζουμε με μοναδικό στόχο τη διασφάλιση της επάρκειας ηλεκτρισμού και τη μείωση του ηλεκτρικού κόστους. Πρόκειται για ένα μεγάλο στοίχημα που εργαζόμαστε, για να κερδίσουμε.